

Danteova obljetnica obilježena na Filozofskom fakultetu u Osijeku

Gordana LESINGER

Predavanjima Božidara Petrača i Milana Bešlića, održanima 2. prosinca 2021. na Filozofskom fakultetu u Osijeku u organizaciji Udruge katoličkih intelektualaca i osječkoga Ogranka Matice, obilježena je 700. obljetnica smrti Dantea Alighierija. Godina Danteove smrti ujedno je i godina završetka Božanstvene komedije, monumentalnoga spjeva i remek-djela svjetske književnosti, prvoga klasika na vernakularu koji je promijenio tijek europskih nacionalnih književnosti. Božanstvena komedija ili Danteovim riječima sveta pjesma (poema sacra) duboka je kršćanska vizija "stanja duše nakon smrti". Na najosobnijoj razini oslanja se na Danteovo vlastito iskustvo progonstva iz rodne Firence, na pripovjednoj razini oblikovana je kao putovanje kroz pakao, čistilište i raj koje se zamišljeno odvija 1300. u svetoj "obljetničkoj godini" u razdoblju od Svetoga trodnevlja (na Veliki četvrtak) do poslije Uskrsne nedjelje. Dante je ubrzo nakon smrti slavljen kao divino poeta, a naslov "božanska" primijenio se analogno na njegovo djelo (La divina commedia ili Božanstvena komedija), koje nije zaboravljeno ni u povijesnim razdobljima kada je gubilo na privlačnosti i bilo zamijenjeno drugim žanrovima (prije svega romanom i dramom). O recepcijskoj putanji Danteova djela u hrvatskoj kulturi s posebnim osvrtom na prijevodnu tradiciju govorio je književni tajnik Matice hrvatske Božidar Petrač, povjesničar hrvatske

književnosti, kritičar i esejist te vrsni poznavatelj hrvatske i svjetske književnosti kršćanskoga nadahnuća, koji je u izdanju Matice hrvatske priredio i novo izdanje prvoga kantika Božanstvene komedije u vlastitu prijevodu. Dijalog Dantea i Hrvata povijesno je dokumentiran od Marulićevih prepjeva prvog pjevanja Pakla u latinskim heksametrima, od kada traje u intertekstualnim slojevima hrvatske književnosti do recentne suvremenosti, kazao je Božidar Petrač, pri čemu je Matica hrvatska bila važan most između velikoga Firentinca i hrvatske kulture. Petračev

prozni prijevod baštini bogatu tradiciju prijevoda Dantea na hrvatski jezik, od anonimnoga prijevoda jedne epizode iz Pakla u Zori dalmatinskoj (1845) do mnogobrojnih djelomičnih i cjelovitih prijevoda kroz cijelo 19. i 20. stoljeće sve do suvremenosti (Petra Preradovića, Ante Tresića Pavičića, Milana Begovića, Vladimira Nazora, Stjepana Buzolića, Vinka Lozovine, Mihovila Kombola, Izidora Kršnjavija, Grge Gamulina, Ivana Slamniga, Olinka Delorka, Mirka Tomasovića, Mata Marasa i dr.). Kombolov (nedovršen) prepjev cijele Komedije (1948.-1955.), predstav-

ljen i u kapitalnom dvosveščanom izdanju svih Danteovih djela, koje su priredili i uredili ugledni talijanisti Frano Čale i Mate Zorić (1976), struka je ocijenila kao uzorni u odnosu na najzahtjevnije traduktoške zahtjeve, a među cjelovitim prijevodima posebno vrijedi istaknuti prozni prijevod Izidora Kršnjavija s početaka 20. stoljeća, sačinjenom s namjerom da Danteovo djelo na sadržajnoj razini učini što pristupačnijim suvremenom čitatelju. S nakanom da što sveobuhvatnije prenese značenjske slojeve teksta, potkrijepljene opširnim i iscrpnim komentarima, a

pri tomu ne ošteti stilsko bogatstvo i eleganciju pjesničkoga izričaja nastao je i Petračev prijevod, a o uspješnom spoju sadržaja i forme u prozračnom proznom slogu na granici slobodnoga stiha uvjerali su se slušatelji predavanja. Predavački blok Milana Bešlića, likovnoga i književnoga kritičara, bio je posvećen temi Dantea u hrvatskoj likovnoj umjetnosti, s posebnim osvrtom recentnu izložbu "Dante u djelima suvremenih hrvatskih umjetnika", koja je s njegovim autorskim potpisom prigodno postavljena u osječkoj Galeriji Waldinger.

"Danteov je spjev goleme vizualne energije", kazao je predavač, "i tek s malo natege moglo bi se reći da Dante ne piše riječima stihove već riječima modelira prostor, i živom crtom i bojom oblikuje prostor danteovskom paletom u vizualizirane stihove." Šest hrvatskih likovnih umjetnika (Vatroslav Kuliš, Tomislav Buntak, Zlatko Keser, Igor Rončević, Čistilišta, a Raja Antun Boris Švaljek, Kuzma Kovačić) likovnim su jezikom izrazili neprolaznu Danteovu pjesničku riječ. Koloristička žarišta kod Kuliša prodiru kroz usjekline tame i nakaznosti tjelesa u mrkline Pakla, gustim rasterom crtolja crnim tušem na bijeloj površini papira Buntak ispisiše paklene prizore čovjekova posmrta u grijeh, Keser kombiniranom tehnikom, crtom i bojom uklanja slojeve nataloženog zla s dna pakla i svjetlom unosi čestice nade u katarzi Čistilišta, u apstraktnom izričaju Rončevića boja koja se prelijeva indeksira čišćenje grijeha i prijelaz prema svjetlosti, Švaljek se u Raju otkriva kao koloristički slikar uz unose nadrealnoga, gestualnoga i apstraktnoga, Kovačić na slikama akvareliranim s grafitom, crnom bojom i tirkiznom plavom emanira transcendentnu rajsku komponentu potvrđujući se kao "kiparski slikar" - sažeo je predavač posebne autorske likovne poetike danteskih motiva. Uvodne riječi predavačima i publici uputila je u ime organizatora i domaćina Ružica Pšihistal s posebnom zahvalom predavačima i Matici hrvatskoj, inicijatoru i pokrovitelju ovoga vrijednoga projekta kao trajnoga hrvatskoga prinosa velikoj Danteovoj obljetnici.

